

Hållbarhet inom dövidrott: Utmaningar och lösningar i Europa

2 april 2025

Filmen är på internationella tecken men man kan välja svenska som undertext.

Under de senaste decennierna har dövidrotten globalt mött betydande utmaningar, särskilt när det gäller deltagande och synlighet. Vid Deaflympics 2021 i Brasilien deltog 2 412 idrottare, vilket markerar en nedgång i antalet deltagare för första gången sedan Deaflympics 2005 i Melbourne. Var pandemin boven i dramat, eller tappar dövidrotten popularitet?

I augusti 2024 erbjöd det Europeiska Dövbowlingsmästerskapet i Bryssel, arrangerat av Europeiska Dövidrottsorganisationen (EDSO) i samarbete med Belgiska Dövidrottsförbundet (BDC), en utmärkt möjlighet att undersöka dövidrottens nuvarande situation i Europa. Representanter från Belgien, Sverige, Tyskland och Frankrike delade med sig av sina insikter om läget och möjliga lösningar.

Åldrande inom dövidrotten?

”Även om antalet klubbar förblir relativt stabilt minskar medlemsantalet, främst på grund av en åldrande medlemsbas och att äldre idrottare går bort,” säger Jan Van den Braembussche, ordförande för Belgiska Dövidrottsförbundet (BDC), som uttrycker oro för dövidrottens framtid i Belgien. ”Vi ser en märkbar minskning av unga döva idrottare, något som tidigare underlättades av dövskolor.”

Integreringen av döva barn i vanliga skolor har gjort det svårare att engagera dem i dövidrott. Frédéric Delsol, en fransk idrottare i bowlinglaget, bekräftade att förändringar i dövutbildningen har försvagat vägarna in i dövidrotten. Han noterade en minskning av deltagandet i Frankrike, särskilt inom mindre populära sporter som badminton, bowling och bordtennis.

”I det förflutna organiserade dövskolor gemensamma sportturneringar, vilket främjade kontakt och deltagande i dövklubbar. När dövskolorna har försvagats på grund av integrationen i hörande skolor har även kopplingen till dövidrotten försvagats,” sa han och uttryckte en dyster syn på framtiden för dövidrotten.

Positiva utvecklingar inom europeisk dövidrott?

Även om det finns oro i Belgien och Frankrike om dövidrottens framtid, visade det senaste Europeiska Dövbowlingsmästerskapet ingen betydande skillnad mellan äldre och yngre deltagare. Är detta ett drag hos sporten i sig eller en bredare trend?

I Tyskland verkar det finnas en ökning av unga personer som engagerar sig i dövidrotten. Deutsche Gehörlosen-Sportjugend, Tysklands ungdomsförbund för dövidrott, får finansiering från det hörande Deutsche Sportjugend för att organisera aktiviteter för unga dövidrottare. Thomas Ritter, idrottsdirektör för Tysklands dövbowlingslag, lyfte fram att detta är en global ovanlighet.

”Detta stöd gör det möjligt för oss att arbeta mer transparent och samarbeta med vanliga skolor, vilket främjar deltagande av unga döva idrottare i idrotten.”

Sveriges dövidrottsförbund har anpassat sig till den nya verkligheten där många döva barn går i vanliga skolor, ofta med cochleaimplantat (CI). Förbundet har prioriterat att engagera dessa barn och arbetar aktivt för att nå ut till skolorna de går i.

”Vi anställde en person dedikerad till att nätverka med vanliga idrottsförbund,” förklarade Anna Polivanchuk från Sveriges dövidrottsförbund. ”Denna person utvecklade ett utbildningspaket för att öka medvetenheten om dövidrott bland tränare och annan personal i idrottsklubbar över hela Sverige.”

Detta utbildningspaket ökar inte bara kunskapen om döva personer och dövidrott utan främjar också samarbete med dövidrottsförbundet. Vanliga klubbar kan hänvisa döva idrottare med CI till förbundet, som sedan säkerställer att dessa idrottare får tillgång till dövidrottsmöjligheter.

”Vanliga klubbar förstår inte alltid hur de ska anpassa sig till döva idrottare, vilket kan leda till bristande motivation för döva att delta i idrott,” förklarade Polivanchuk. ”Det är avgörande att ge korrekt information.”

Är samarbete med vanliga idrottsförbund lösningen?

I Tyskland och Sverige har samarbetet med vanliga idrottsförbund och skolor visat sig effektivt. Men är denna modell genomförbar i andra länder som Belgien och Frankrike?

Enligt Jan Van den Braembussche gör GDPR-regler i Belgien ett sådant samarbete svårt.

”Vi vill nå ut till döva medlemmar i vanliga förbund, men de kan inte dela denna information med oss,” sa BDC:s ordförande, som hoppas locka nya idrottare genom medieinsatser. ”Förra året anslöt sig två unga döva idrottare – en 16-årig tennisspelare och en 17-årig simmare – efter att ha läst en tidningsartikel om dövidrott och kontaktat oss via sociala medier.”

I Frankrike mottog dövidrottsförbundet tidigare direkt statlig finansiering, men nu kanaliseras all finansiering genom ett enda förbund för handikappidrott.

”Detta borde locka fler döva idrottare, men motsatsen har hänt,” sa Frédéric Delsol och noterade en minskning av deltagarna i det nationella bowlinglaget, både på herr- och damsidan. ”Behörighetskriterierna har blivit striktare och missanpassade till dövidrottares normer, vilket är skadligt för dövidrottens hållbarhet.”

Delsol kritiserade också handikappidrottsförbundet, som huvudsakligen drivs av personer utan teckenspråkskompetens, för att favorisera orala döva framför teckenspråkiga döva, vilka sedan organiserar egna aktiviteter.

Är termen ”Oralympics” rättvis kritik?

Vid de senaste Deaflympics deltog allt fler idrottare utan teckenspråkskunskaper, vilket väckte kritik och till och med smeknamnet ”Oralympics.” Thomas Ritter noterade att användningen av teckenspråk varierar mellan sporter:

”I bowling används mer teckenspråk, medan andra sporter har fler deltagare som är orala.” Han använder en kommunikationsstrategi som innebär att han fortsätter använda teckenspråk med icke-teckenspråkiga idrottare för att fungera som en förebild.

”Vi tror att de kan lära sig och utveckla sin teckenspråkskompetens.”

De flesta svenska idrottare använder teckenspråk, men det finns CI-användare och orala döva som föredrar talad kommunikation.

”De är också en del av vår målgrupp,” förklarade Anna Polivanchuk. ”Vi uppmuntrar dem att lära sig teckenspråk men anpassar oss också för att få dem att känna sig välkomna. Integration är viktigare än att påtvinga språkliga krav.”

Hon delade en berättelse om en CI-användare som gick med i det svenska futsallaget utan några tidigare kunskaper i teckenspråk.

”De andra lagmedlemmarna använder teckenspråk men har också CI. Nykomlingen kopplade ihop sig med dem genom gemensamma erfarenheter som CI-användare men insåg att hon saknade teckenspråkskunskaper, vilket hon ångrade. Hon är nu motiverad att lära sig, och laget stöttar henne i denna process för att hon ska känna sig mer integrerad.”

Dövidrottens landskap i Europa står vid ett vägskäl. I länder som Tyskland och Sverige verkar dövidrottens framtid vara säkrad tack vare framgångsrika samarbeten med vanliga idrottsförbund och skolor. Men deltagandet släpar efter i länder som Belgien och Frankrike, vilket väcker frågan: Kommer dövidrottens framtid att bero på att bygga starkare broar mellan döva och hörande samhällen?

HUVUDREPORTER - SAM VERSTRAETE

MEDREPORTER - KENNY ÅKESSON

STÖDJANDE REPORTER - JORN RIJCKAERT

Riksteatern Crea en del av Sveriges immateriella kulturarv

2 april 2025

Foto: Levande kulturarv

Riksteatern Crea, Sveriges enda arbetsplats för döva professionella scenkonstnärer, har nu blivit en del av Sveriges förteckning över levande kulturarv. När Unescos konvention om immateriellt kulturarv uppdaterades den 28 mars, skrevs sju nya traditioner in - däribland Riksteatern Crea, som i 55 år spridit teckenspråkig scenkonst både nationellt och internationellt.

FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) har sedan 2003 en konvention om tryggandet av det immateriella kulturarvet. Immateriella kulturarv är traditioner, seder och kunskaper som överförs mellan generationer och som är ständigt levande och i förändring. Det kan vara hantverk, ritualer, musik och matlagning. Det finns två listor och ett register som är kopplade till konventionen,

en lista över immateriellt kulturarv som behöver omedelbart stöd för att inte försvinna, en lista med representativt immateriellt kulturarv och ett register med goda exempel på hur man kan jobba med att trygga dessa kulturarv. Konventionen undertecknades av Sverige 2011 och i Sverige ansvaras förteckningen över levande traditioner av Institutet för språk och folkminnen.

På den svenska listan finns idag ett 90-tal exempel på kulturarv. Den 28 mars skrevs sju nya traditioner in på den svenska förteckningen, fyra mattraditioner och tre kulturarv. Ett av kulturarven är Riksteatern Crea, som är Sveriges enda arbetsplats för döva professionella scenkonstnärer. På förteckningens hemsida Levande kulturarv berättar de att Riksteatern Crea bidrar till inspiration, mentorskap, utbildning och utveckling av konstnärliga uttryck med en stark visuell orientering i fokus.

Riksteatern Crea har spridit teckenspråkig scenkonst i Sverige och internationellt i 55 år. På teaterns sociala medier berättar den konstnärlige ledaren Mindy Drapsa att de är glada och stolta över detta.

Maria Norberg

nyhet@teckenbro.com

Ny organisation ska stärka dövas journalistik i Europa

2 april 2025

Foto: Privat

Den 30 april bildades European Deaf Media Association (EDMA), en ny organisation som ska främja och skydda intressena för döva journalister och medieföretag i Europa. Organisationen grundades efter ett seminarium i Paris, arrangerat av projektet Deaf Journalism Europe (DJE) och vår franska samarbetsorganisation Media'Pi!.

EDMA är en direkt fortsättning på DJE, ett EU-finansierat projekt som sedan 2023

arbetat för att revolutionera journalistik för dövsamhället. Projektet har byggt upp ett samarbete mellan sex dövledda mediaorganisationer från sex länder. Tillsammans har organisationerna producerat nyheter på sina nationella teckenspråk och utbildat nya döva journalister. När DJE-projektet nu närmar sig sitt slut i maj 2025, tar EDMA vid för att säkerställa en fortsatt stark och oberoende dövmedia i Europa.

EDMA:s allra första styrelse består av sju personer från olika europeiska länder, däribland två ledamöter från Sverige: Joel Kankkonen och Olivia Röntved Egeberg. De övriga ledamöterna är Elias Stuifzand (Nederländerna), Jaron Gritte (Belgien), Gianluca Grioli (Italien), Marek Kanas (Slovakien) och Esther Viñas Oliveire (Spanien).

Syftet med EDMA är att skydda och främja rättigheterna och arbetsvillkoren för de organisationer och professionella mediearbetare som jobbar med dövmedia. I EDMA kommer man att arbeta med utbildning, yrkesutveckling och påverkansarbete för att säkerställa fri och tillgänglig information på teckenspråk. Ett viktigt fokus är att främja journalistik som inte enbart översätter från skriftspråk, utan också bearbetar innehållet för att passa dövulturen och dövas språkliga behov.

Joel berättar att hans långa erfarenhet inom media – 27 år totalt, varav 17 som egenföretagare – kommer att bidra starkt till organisationen. Han ser EDMA som en viktig plattform för samarbete på europeisk nivå, där kunskap och resurser kan delas för att höja kvaliteten på dövmedia.

En av EDMA:s uppgifter blir att stödja länder där det ännu saknas nyheter och tv på teckenspråk. Genom att inspirera och stötta nya initiativ kan fler dövsamhällen få tillgång till relevant och tillgänglig information. Joel betonar att EDMA kommer att spela en avgörande roll för opinionsbildning, kunskapsutveckling och att stärka dövidentiteten genom media.

För den som vill engagera sig i EDMA finns möjligheten att bli medlem, antingen som organisation, individ eller stödmedlem. Genom detta kan fler bidra till att döva får rätt till oberoende, kvalitativ och inkluderande journalistik på sitt eget språk.

Mona Riis

nyhet@teckenbro.com

Nytt kort hjälper döva vid nödsituationer i Japan

2 april 2025

Foto: Shimas brandkår

En ny metod för att hjälpa döva vid akuta situationer har tagits fram av brandkåren i japanska Shima. Med "Räddningsmetodkortet" kan personer med hörselnedsättning snabbt kommunicera och få hjälp vid nödsituationer.

En innovativ lösning för att stödja döva vid akut sjukdom eller olyckor har tagits fram av brandkåren i japanska Shima. Det så kallade "Räddningsmetodkortet" är ett initiativ av Rina Maruyama från räddningstjänsten som inspirerades av en döv persons frustration över att inte kunna hjälpa en vän i nöd.

Genom en utredning upptäckte räddningstjänsten att det fanns väldigt få livräddningskurser för döva i Japan. Då kom hon på att skapa ett enkelt kort som skulle kunna användas utan att gå på någon kurs.

Kortet är i A6-format och innehåller bilder med fraser som "Hjälp", "Jag är döv" samt tydliga instruktioner och illustrationer som visar viktiga åtgärder vid en nödsituation, såsom att ringa ambulans eller hämta en hjärtstartare. Dessutom finns en QR-kod som länkar till instruktionsfilmer om hjärt-lungräddning och första hjälpen. På baksidan av kortet finns det japanska alfabetet så man kan peka på bokstäverna om man vill ange detaljerad information.

Initiativet har fått nationell uppmärksamhet och har vunnit första pris vid en konferens för brandpersonal i maj 2024. Kortet och finns nu tillgängligt för nedladdning från brandkårens hemsida. Rina hoppas nu på en bred spridning av kortet, både inom kommunen och i hela landet, så att fler kan agera i nödsituationer.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Ohlone College banar väg för tolkutbildning med dövperspektiv

2 april 2025

Foto: Ohlone College

Ohlone College har skrivit historia genom att bli den första institutionen i USA att officiellt utse sitt tolkutbildningsprogram som dövcentrerat. Detta markerar en viktig milstolpe för utbildning av teckenspråkstolkare och för arbetet med att stärka dövas rättigheter och perspektiv inom tolkningsyrket.

Ohlone College är en ledande institution för utbildning inom dövstudier och tolkutbildning. Genom samarbeten med lokala dövorganisationer erbjuder skolan nu möjlighet för studenter att fördjupa sig i teckenspråk och dövkultur i deras tolkutbildning. Utbildningen omformar tolkutbildningen genom att låta döva professionella och samhällets behov styra utbildningens innehåll, undervisning och mentorskap. På så sätt förstärks den kulturella kompetensen och den språkliga förståelsen, vilket skapar tolkar som är bättre förberedda för att arbeta inom dövsamhället.

Utbildningen har fått erkännande från organisationen för tolkutbildare (CIT), som hyllar Ohlone College för dess förnyande insatser. CIT:s ordförande Leslie C. Greer uttryckte sin uppskattning för utbildningens främjande av dövas åsikter.

Att vara den första institutionen i landet med denna dövcentrerade beteckning är en stor ära och ett viktigt ansvar säger rektor, Charles Sasaki, på skolans hemsida. Han säger att de anser att verklig inkludering börjar med att garantera dövt ledarskap i tolkutbildningen.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Gratis brandvarnare till döva efter dödsbrand

2 april 2025

Foto: Earstore

Efter att 82-åriga Cynthia Minter, som var döv, omkom i en husbrand i USA förra året på grund av avsaknaden av anpassade brandvarnare, vidtas nu åtgärder för att förhindra liknande tragedier. Myndigheter och organisationer i delstaten Arizona samarbetar för att erbjuda gratis brandvarnare med ljussignaler och vibrationer till döva och hörselskadade.

Brandkåren i Surprise samarbetar med Arizonas stiftelse för brännskadeoffer och Arizonas kommission för döva och hörselskadade för att installera kostnadsfria brandvarnare för döva och hörselskadade. Brandvarnarna har blinkande ljus och en vibrator att ha i sängen, likt de som erbjuds i Sverige.

Cynthias hus drabbades av en intensiv brand och brandmännen kunde inte komma in förrän 30 minuter efter deras ankomst. Då kunde de konstatera att Cynthia avlidit och att hon hade en vanlig brandvarnare i sitt hem, som hon inte kunnat höra. Hennes familj hade tidigare pratat om att skaffa en brandvarnare med ljussignaler, men kostnaden avskräckte dem. Nu vill Cynthias anhöriga se fler säkerhetsåtgärder för döva och hörselskadade.

Rex Albright, VD för Arizonas stiftelse för brännskadeoffer, säger att det är viktigt att skapa trygghet för döva i deras hem. Till radiokanalen KJZZ Phoenix sa han att många tycker att dessa system är för dyra, och de vill se till att så många som möjligt får tillgång till dem. Organisationen har hittills installerat över 300 anpassade brandvarnarsystem och siktar på att nå 400 innan april. Cynthias familj hoppas att fler tar del av erbjudandet och att regering, företag och skolor investerar i säkerhetsåtgärder för döva och hörselskadade.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Teckenrapport VODD: Avatar på scen

2 april 2025

Foto: Teckenbro AB

Välkommen till Teckenrapports voddserie, där vi i fyra delar diskuterar fyra olika ämnen. Dagens ämne är: Avatar på scen.

Nyligen producerade Riksteatern Crea världens första teckenspråkiga avatar på scen i deras senaste föreställning Spöket på Canterville. Hur ser framtiden ut för teckenspråkiga avatarer, både på scen och i tv-rutan? Det pratar vi om idag.

Med i studion finns regissören Joel Kankkonen, som kom med idén till föreställningen, samt Mona Riis, VD på Teckenbro som producerat material med avatarer.

Har du sett någon teckenspråkig avatar? Vad tycker du isåfall om det du såg? Diskutera gärna med dina vänner, din familj eller någon annan och kommentera i våra sociala medier.

Maria Norberg

nyhet@teckenbro.com

Döva teckenspråkstolkar i Danmark får utökade möjligheter

2 april 2025

Foto: DDL

Den nationella tolkmyndigheten i Danmark (DNTM) har nyligen godkänt en ny utbildningsplan för döva teckenspråkstolkar, vilket markerar ett viktigt steg mot att stärka tillgängligheten för döva i Danmark. Initiativet, som drivs av Danske Døves Landsforbund (DDL) tillsammans med Døvblinde Danmark, syftar till att utbilda ett nytt team av döva teckenspråkstolkar.

Under perioden 2012–2015 utbildade DDL tolv döva teckenspråkstolkar genom ett projekt finansierat av Socialministeriet. Dessa tolkar godkändes av DNTM för att arbeta med målgrupper som kräver särskild språklig anpassning eller specifika språkliga färdigheter. Sedan dess har antalet aktiva döva teckenspråkstolkar minskat, vilket har lett till en ökad efterfrågan på nyutbildade inom området.

Den nya utbildningen kräver att deltagarna genomgår en kurs som motsvarar den tidigare utbildningens nivå och klarar ett kompetensprov från teckenspråkstolkprogrammet vid Köpenhamns yrkeshögskola. Dessutom har DNTM utökat de situationer där döva teckenspråkstolkar kan användas. Tidigare kunde man boka döva teckenspråkstolkar för äldre döva, dövblinda, döva med ytterligare funktionsnedsättningar och döva som använder ett annat teckenspråk än danskt. Nu ska man dessutom kunna boka döva teckenspråkstolkar vid sammankomster, både fysiska och digitala, för att ge modersmålstolkning till en bredare publik.

På DDL:s hemsida uttrycker DDL stor glädje över denna utveckling och betonar vikten av att stärka tillgängligheten för döva genom professionell teckenspråkstolkning.

Tine Hedin

nyhet@teckenbro.com

Dövblinde Dennis sprang världens sex största maratonlopp

2 april 2025

Foto: FB: Dennis Lavoie

Dennis Lavoie från Maine, USA, har blivit ett stort namn i maratonvärlden. Som dövblind har han nu genomfört världens sex största maratonlopp inom ett år - en bedrift som inspirerar andra idrottare att aldrig ge upp sina drömmar.

Sedan 2020 har Dennis Lavoie tränat för att springa maraton. Nyligen avslutade han sin största utmaning hittills, att springa sex av världens mest prestigefyllda maraton inom ett år. Bedriften ger en särskild medalj som kallas the Six Star Medal. Över 20 000 idrottare har klarat denna utmaning, men Dennis tror att han är den första dövblinda personen som någonsin har fått den eftertraktade medaljen.

Till nyhetssidan WAGM8 sa han att han såg människor få den här medaljen i Chicago och undrade vad det var. När han sedan fick reda på att det handlade om att springa de sex största maratonloppen i världen under ett år, bestämde han sig för att anta utmaningen. Han sa också att han vet att han en dag kommer att bli helt blind, men han har alltid älskat att resa, så han bestämde sig för att kombinera det med sin passion för löpning.

Inför 2025 hade han fullföljt fem av loppet, och nyligen sprang han det sista i Tokyo. Där stod han inför en extra utmaning, nämligen att springa utan ledsagare för första gången. Han kunde inte få tag i någon ledsagare så han var tvungen att navigera själv bland 38 000 andra löpare. Han föll en gång när han inte såg en kant, men han reste sig och fortsatte.

Dennis hoppas att hans historia kan inspirera andra att inte låta hinder stå i vägen för deras drömmar. Han säger att han aldrig har sett sig som en person med funktionshinder. Han hoppas nu att yngre generationer kan se på honom och tänka: "Om han kan göra det, så kan jag".

Efter den stora bedriften säger han att han gärna vill fortsätta springa Boston Marathon varje år. Nästa lopp blir hans femte raka i Boston.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Dövförening i Arkansas stoppar skolbygge och stämmer utbildningsdepartementet

2 april 2025

Foto: Arkansas School for the Deaf

Arkansas utbildningsdepartement i USA har stämts för att ha brutit mot federala lagar eftersom de inte gjort en enkät om delstatens skolor för döva och blinda tillgänglig för döva och blinda. Stämningsansökan lämnades in av den lokala dövföreningen samt det nationella dövförbundet.

En domstol i Arkansas behandlar nu en stämning där Arkansas dövförening (AAD), tillsammans med Amerikas Dövförbund, anklagar delstatens utbildningsdepartement för diskriminering. Organisationerna menar att en enkät som publicerades i december 2023 för att samla in synpunkter på skolornas framtid inte var tillgänglig för döva och blinda eftersom den saknade amerikanskt teckenspråk (ASL) och ljudbeskrivningar. Detta ska ha lett till att många ur målgruppen hindrades från att delta.

Den 17 mars berättade Teckenrapport om att delstatsmyndigheterna inlett bygget av ett nytt gemensamt campus för Arkansas School for the Deaf and the Blind. Den aktuella stämningen lämnades in en vecka efter detta. Stämningen kräver att byggnadsarbetet avbryts, att en ny enkät publiceras med nödvändiga tillgänglighetsåtgärder och att AAD inkluderas i pågående samrådsmöten.

Representanter från AAD har uttryckt oro över att delstatsregeringen använt den bristfälliga enkäten för att legitimera förutbestämda beslut om skolornas framtid. Samtidigt driver lagstiftare förslaget HB 1810, som skulle sammanslå skolorna till en enhet och slå samman deras styrelser. En sådan sammanslagning skulle innebära att kravet på representation av en döv person i skolans styrelse försvinner. Tidigare har dessa två skolor hetat Arkansas School for the Deaf och Arkansas School for the Blind and Visually Impaired men i och med det nya bygget slås de två skolorna ihop till ett gemensamt namn "Arkansas School for the Deaf and the Blind". Namnbytet har mött motstånd från AAD.

AAD:s advokat Mike Laux menar att det nu pågår en kapplöpning mellan lagstiftarna och den rättsliga processen. Han uppger att ytterligare rättsliga åtgärder kan vidtas för att stoppa genomförandet av HB 1810 och säkerställa att döva och blinda elevers rättigheter respekteras.

Arkansas utbildningsdepartement har avböjt att kommentera det pågående fallet.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com